

YUSUF AĞA YAZMA ESER KÜTÜPHANESİ

İBRAHİM DIVARCI

Y

USUF Ağa Kütüphanesi, Konya merkezde Mevlana Dergahı yakınlarında Selimiye Camiine bitişik bir yapıdır. Bugün pence-

reden bozma bir kapıdan kütüphaneye girilmektedir. Asıl kapısı Selimiye Camiine açılmaktaydı. Külliye olarak inşa edilen medrese, hamam ve kütüphaneden oluşan yapı manzumesinden ne

yazık ki günümüze sadece kütüphane kısmı gelebilmiştir. Kütüphanesinin şöhretinden dolayı yapının “Kütüphane Medresesi” olarak anılması da dikkate değerdir.

Müjgân Cunbur’un yayınladığı vakfiyeden öğrendiğimize göre söz konusu yapılar topluluğu 17 Ocak 1795’te inşa ettirilmiştir. Bu tarihlerde kütüphaneye ismini veren Yusuf Ağa III. Selim’in

annesi Mihrişah Valide Sultanın kethüdasıdır.

Giritli fakir bir aileden olan Yusuf Ağa, Girit serhat ağalarından Süleyman Ağanın yanında yetişmiş, zamanla adı geçen ağaya mühürdar ve kethüda olmuş, bir süre Gelibolu Baruthane Nazırlığında bulunmuştur. 1786’da I. Abdülhamid’in kızı Esmâ Sultanın, 1789’da da Mihrişah Valide Sultanın

Yusuf Ağa Kütüphanesinin güney duvarının iç kısmında bulunan kitabe. "Fihâ kütübün kayyimeh sene 1209 / O sayfalarda doğru hükümler vardır, sene 1795."

Elyazması kitapların bulunduğu bölüm.

kethüdalığına atanmış, valide sultanın 1806'daki vefatına değin bu görevde kalmıştır. Bir süre darphane eminliği ve kapıcıbaşılığı yapmış, III. Selim'in ölümü üzerine hacca gitmiş, dönüşünde Bursa'da ikamete mecbur tutulmuş ve 25 Haziran 1807'de idam edilmiştir. Konya'daki kütüphane ve medresesinden başka memleketi Girit'te bir cami ve mektep, Hanya ve Beykoz'da birer çeşme yaptırmıştır.

Araştırmalara göre Konya'dan Hanya'ya gönderilen ailelerden birinin çocuğu olduğu belirtilen Yusuf Ağanın Konya'ya geldiğine dair her herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Anlaşılan, hiç görmediği Konya'ya atalarına vefa göstermek için bu yapılar manzumesini inşa ettirmiştir.

Kütüphaneye ilk vakfedilen kitap sayısı 1205'tir. Bu kitaplar tefsir, kıraat, hadis, siyer, kelim, tarih, tabakat, sarf, mantık, hendese, tasavvuf, edebiyat, tıp, rüya tabirleri gibi konulardadır. Vakfiyeye göre kütüphanedeki görevlilerin her şeyden önce Konya'da oturmaları, güven verici, doğru, bilgili, istidatlı, tavırları övülmeye değer, hoş yaradılışlı, dindar, güzel tutumları ile tanınmış, iyi ahlaklı, beğenilir vasıflı ve seçkin kimseler olmaları istenmektedir. Birinci hafız-ı kütübe günde 100, ikinci hafız-ı kütübe günde 90 akçe, birinci ve ikinci yamaklara 50'er akçe verilmektedir. Yamakların görevi kitapların düzenlenmesinde kütüphaneciyeye dikkatle yardımcı olmaktır. Kütüphaneciler ve yardımcılarında —Konya'da kendilerini fazlasıyla geçindirecek kadar maaş verildiği için— başka vazife ile meşgul olmamaları, iş saatlerinde görevlerinin başında bulunmaları, vekalet ve nöbetleşme gibi hususlarda ısrar etmemeleri istenmektedir. Vakfiyede kadı, naib, müderris, katip, imamlarla sanatkarların ve tüccarların kütüphane hizmetlerine alınmayacağı kesinlikle bildirilmiştir.

Kütüphane cuma günleri dışındayken haftanın altı gününde sabah gün doğuşundan bir saat sonra açılacak, arada öğle ve ikindi namazları kılınacak kadar bir süre tatil edildikten sonra, akşamları gün batışına bir saat kalıncaya kadar açık bulundurulacaktır. Kütüphane açılırken vâkıf hayatta bulunduğu müddetçe ömrü için, öldükten

sonra da ruhu için dua edilecektir.

Gerek üstat gerekse talebe bütün okuyucuların istedikleri kitaplar tereddüt edilmeden, bekletilmeden verilecek, okuyucuya iyi muamele yapılacak, okumalarına ve kitap çoğaltmalarına engel olunmayacak, ancak kitaplardan kütüphane içinde yararlanılacak, dışarıya katiyen çıkarılmayacak, kitap kaybolmaması ve yaprak yırtılmaması için okuyucular kontrol edilecektir.

1795'ten 1927'ye kadar kütüphane olarak kullanılan yapı 1927'de Memurlar Kooperatifine tahsis edilmiştir. 1946'dan sonra Maarif Vekaleti Kütüphaneler Müdürlüğüne geçen yapı 1949'da tekrar kütüphane olarak hizmete girmiştir.

Bugün kütüphanede değişik kütüphanelerden aktarılan kitaplarla birlikte Arapça, Farsça, Türkçe olmak üzere matbu ve yazma toplam 8600 civarında eser bulunmaktadır. Kitapların tamamı dijital ortama aktarılmış olup okuyucunun hizmetine sunulmuştur.

2000'de kütüphanede yapılan bir sayımda 103 değerli elyazmasıyla bazı matbu kitapların çalındığı ortaya çıkmış, Konya Yazma Eserler Kütüphanesinin ısrarlı takibi sonucu Amerika ve İngiltere'ye kaçırıldığı anlaşılan eserlerden bazıları yurda geri dönmüştür. Bu aşamada İngiltere merkezli Muhyiddin İbn Arabi Derneğinin de çabaları zikredilmelidir. Diğer kitaplarla ilgili yasal süreç devam etmektedir.

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığına bağlı olarak teşkilatlandırılan kütüphane, Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğüne bağlı olarak hizmet vermektedir. [Z]

KAYNAKÇA

- [1] Bekir Şahin, <https://konyaarastirmalari.blogspot.com/2012/12/selcuklu-donemi-kitaplarinin-bazi.html>.
- [2] İzzet Sak, *Şer'iye Sicillerinde Bulunan Konya Vakfiyeleri (1650-1800)*, Konya: 2005, s. 83-88.
- [3] Müjgan Cunbur, "Yusuf Ağa Kütüphanesi ve Kütüphane Vakfiyesi", *TAD*, 1/1, 1963, s. 203-217.
- [4] Naci Bakırçı, "Mevlâna Müzesi İhtisas Kütüphanesi'nin 1926 Yılında Kuruluşu, Yusuf Ağa Kütüphanesi'nin Buraya Nakli", *X. Milli Mevlâna Kongresi, Tebliğler*, Konya: 2002, 1, 301-305.
- [5] Yılmaz Önge, "Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi", *Yusuf Ağa Kütüphanesi, Tarihçe, Teşkilat ve Kataloğu: Konya*, haz. Lütfi İkiz, Arı Basımevi, s. 9-11.

